Μαχάτμα Γκάντι

Ο **Μοχάντας Καραμτσάντ Γκάντι** (2 Οκτωβρίου 1869 – 30 Ιανουαρίου 1948) ήταν Ινδός πολιτικός, στοχαστής και επαναστάτης ακτιβιστής. Υπήρξε η κεντρική μορφή του εθνικού κινήματος για την ινδική ανεξαρτησία και εμπνευστής της μεθόδου παθητικής αντίστασης χωρίς τη χρήση βίας έναντι των καταπιεστών. Η διδασκαλία του επηρέασε το διεθνές κίνημα για την ειρήνη και μαζί με τον ασκητικό βίο του συνέτειναν στο να καταστεί παγκόσμιο σύμβολο και ορόσημο της φιλοσοφικής και κοινωνικοπολιτικής διανόησης του 20ού αιώνα. Έγινε ευρύτερα γνωστός με την προσωνυμία **Μαχάτμα**, που φέρεται να του απέδωσε στα 1915 ο Ινδός νομπελίστας ποιητής και φιλόσοφοςΡαμπιντρανάθ Ταγκόρ και στα σανσκριτικά σημαίνει Μεγάλη Ψυχή.
Μεγάλωσε σε ένα οικογενειακό περιβάλλον, το οποίο ασπαζόταν τις απόψεις του τοπικού θρησκευτικού κινήματος της Γκουτζαράτ, Τζαΐν, που πρέσβευε τις αρχές του μη-τραυματισμού οποιουδήποτε ζωντανού πλάσματος, τηχορτοφαγία, τη νηστεία ως μέθοδο αυτοκάθαρσης και την αμοιβαία ανοχή μεταξύ των μελών των διάφορων καστών και θρησκευτικών κινημάτων.
Ο νεαρός Γκάντι μετέβη στην πρωτεύουσα της τότε Βρετανικής Αυτοκρατορίας στις 4 Σεπτεμβρίου 1888 και εγγράφηκε στο University College London. Ο Γκάντι φανταζόταν την Αγγλία σαν το κέντρο του πολιτισμού, χώρα φιλοσόφων και ποιητών. Η φανταστική του εικόνα όμως υπεχώρησε όταν βρέθηκε αντιμέτωπος με τον χλευασμό συμφοιτητών για τις ιδιαίτερες πολιτισμικές του συνήθειες ενώ συνάμα δυσκολευόταν να προσαρμοστεί προς τον δυτικό τρόπο ένδυσης και συμπεριφοράς.

Η παραμονή του στο Λονδίνο επηρεάστηκε από την υπόσχεση, την οποία είχε δώσει στη μητέρα του, ενώπιον του μοναχού

Becharji της ομάδας Τζαΐν, να απέχει από την κρεοφαγία, την οινοπνευματοποσία και την ερωτική ελευθεριότητα. Αν και πειραματίστηκε στην υιοθέτηση ορισμένων αγγλικών συνηθειών, εν τούτοις παρέμεινε χορτοφάγος συμμετέχοντας στην Ένωση Χορτοφάγων του Λονδίνου, όπου ανήκε και ο Τζορτζ Μπέρναρντ Σο, εκλεγόμενος μάλιστα και μέλος της εκτελεστικής της επιτροπής.

Μερικά από τα μέλη της Ένωσης ήταν επίσης μέλη της Θεοσοφικής Εταιρείας, η οποία είχε ιδρυθεί το 1875 με σκοπό την προώθηση της παγκόσμιας συναδέλφωσης και επικέντρωνε στη μελέτη της βουδιστικής και ινδικής βραχμανικήςλογοτεχνίας. Αυτοί παρότρυναν τον Γκάντι να διαβάσει τη Bhagavad-Gita. Το ίδιο διάστημα ένας Χριστιανός φίλος του του πρότεινε να διαβάσει τη Βίβλο. Ενθουσιάστηκε με την Καινή Διαθήκη και ιδιαίτερα με την «Επί του Όρους ομιλία». Μη έχοντας επιδείξει προηγουμένως ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη θρησκεία μελέτησε θρησκευτικά έργα και πραγματείες, γεγονός που του ενεφύσησε την αρχή για τον σεβασμό κάθε θρησκείας και την υπεράσπιση της θρησκευτικής ιδιαιτερότητας.

Αφού πέρασε με επιτυχία τις εξετάσεις του τελευταίου έτους και έλαβε το πτυχίο του απέπλευσε για την Ινδία στις 10 Ιουνίου του 1891. Φθάνοντας στη Βομβάη πληροφορήθηκε ότι η μητέρα του είχε πεθάνει. Οι συγγενείς του σκόπιμα είχαν αποκρύψει την είδηση προκειμένου να αποφύγει τον συναισθηματικό κλονισμό, ως τόσο μακριά από την πατρίδα. Αρχικά έμεινε για λίγο στο Rajkot αναλαμβάνοντας την εκπαίδευση του μικρού γιου του και των παιδιών του αδελφού του, ενώ λίγο αργότερα αποφάσισε να ανοίξει δικηγορικό γραφείο στη Βομβάη. Εκεί παρέμεινε μερικούς μήνες αναλαμβάνοντας μόνο μια μικρή υπόθεση. Όταν όμως προσήλθε στο δικαστήριο για να αγορεύσει έχασε το θάρρος του και δεν κατάφερε να αρθρώσει ούτε μία λέξη.

Η αποτυχία στη Βομβάη τον έφερε πίσω στο Rajkot όπου προσπάθησε να σταδιοδρομήσει επαγγελματικά. Και εκεί όμως δεν κατάφερε να προοδεύσει και επί πλέον ένιωθε άβολα μέσα σ’

ένα περιβάλλον γεμάτο ασήμαντες δολοπλοκίες και μικροπρέπειες. Τότε του προτάθηκε από την εταιρεία Dada Abdulla & Co. να την αντιπροσωπεύσει σε μία δικαστική υπόθεση στη Νότια Αφρική. Ο Γκάντι ενθουσιάστηκε από την προσφορά και ξεκίνησε για την Αφρική τον Απρίλιο του 1893.

Κατά του απαρτχάιντ

Φτάνοντας στη Νότια Αφρική βρέθηκε αντιμέτωπος με τον φυλετικό διαχωρισμό του απαρτχάιντ, ο οποίος εκδηλωνόταν από τους λευκούς εποίκους εις βάρος των ντόπιων έγχρωμων και των Ινδών μεταναστών. Ο ίδιος ο Γκάντι εκδιώχθηκε από την αίθουσα του δικαστηρίου επειδή αρνούνταν να βγάλει το παραδοσιακό ινδικό τουρμπάνι ενώ ακόμη μία φορά δέχθηκε βία από τον οδηγό ταχυδρομικής άμαξας λόγω του ότι αρνήθηκε να παραχωρήσει τη θέση του σε κάποιον Ευρωπαίο επιβάτη. Αυτή η κατάσταση τον οδήγησε να δραστηριοποιηθεί πολιτικά, υπερασπιζόμενος τα ανθρώπινα δικαιώματα των συμπατριωτών του.

Κατά την εικοσάχρονη παραμονή στη Ν. Αφρική φυλακίστηκε πολλές φορές για τους αγώνες του. Εκεί πρώτη φορά ξεκίνησε να διδάσκει την τακτική της παθητικής αντίστασης, μιας μεθόδου με σαφείς αναφορές στη σκέψη του κορυφαίου Ρώσου συγγραφέα Λέοντα Τολστόι. Στην άρνησή για τη χρήση βίας έναντι των καταπιεστών επηρεάστηκε, όπως ο ίδιος έλεγε, από τη διδασκαλία του Ιησού Χριστού και τον Αμερικανό συγγραφέα Χένρι Θορό, ο οποίος είχε γράψει ένα δοκίμιο για την πολιτική ανυπακοή.

Όταν ξέσπασε ο πόλεμος των Μπόερς ο Γκάντι οργάνωσε σώμα τραυματιοφορέων για το βρετανικό στρατό και διηύθυνε μία μονάδα του Ερυθρού Σταυρού. Μετά τη λήξη του πολέμου επέστρεψε στον αγώνα για τα δικαιώματα των Ινδών μεταναστών και στα 1910 ίδρυσε το αγρόκτημα Τολστόι, κοντά στο Ντάρμπαν, μια συνεταιριστική παροικία για Ινδούς.

Αργότερα η κυβέρνηση της Νοτιοαφρικανικής Ένωσης έκανε σημαντικές παραχωρήσεις στις απαιτήσεις του Γκάντι,

συμπεριλαμβανομένης της αναγνώρισης των ινδικών γάμων και της κατάργησης του κεφαλικού φόρου. Έτσι αφού κατάφερε την απόδοση ουσιωδών δικαιωμάτων στους συμπατριώτες του αποφάσισε να επιστρέψει τον ίδιο χρόνο στην Ινδία.

Πορεία προς την ινδική ανεξαρτησία

Επί δύο περίπου χρόνια ταξίδεψε σε πολλές περιοχές της Ινδίας προκειμένου να έρθει σε επαφή με τις απόψεις της σύγχρονης ινδικής κοινωνίας. Το ενδιαφέρον του επικεντρώθηκε στο πρόβλημα της επαγγελματικής μαθητείας, σύστημα στα πλαίσια του οποίου φτωχοί και αγράμματοι εργάτες δελεάζονταν ώστε να εγκαταλείψουν την Ινδία εργαζόμενοι σε άλλες βρετανικές αποικίες.

Ο Γκάντι χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της παθητικής αντίστασης κατάφερε να προκαλέσει μεγάλη κινητοποίηση για αυτό το θέμα. Στη Βομβάη πραγματοποιήθηκε συνέλευση όλων των Ινδών ηγετών και καθορίστηκε η 31η Μαΐου 1917ως η τελευταία ημερομηνία για την κατάργηση της επαγγελματικής μαθητείας. Εν συνεχεία ταξίδεψε σε όλη τη χώρα για να λάβει υποστήριξη του αγώνα του. Οι συγκεντρώσεις σε κάθε σταθμό της περιοδείας του ήταν τέτοιες, ώστε ανάγκασαν την κυβέρνηση να αναγγείλει ότι το συγκεκριμένο σύστημα εργασίας θα έπαυε πριν την 31η Μαΐου.

Την περίοδο του Μεσοπολέμου αναδείχθηκε σε κεντρική μορφή του εθνικού αγώνα των Ινδών για ανεξαρτησία. Το κίνημα της ανεξαρτησίας άρχισε σύντομα να εξαπλώνεται και όταν στα 1919 το Βρετανικό Κοινοβούλιο μέσω της πράξης του Rowlatt παραχώρησε στις αποικιακές δυνάμεις έκτακτες εξουσίες για την αντιμετώπισή του, η τακτική της παθητικής αντίστασης απέκτησε εκατομμύρια θιασώτες σε όλη τη χώρα. Μία διαδήλωση εναντίον της πράξης του Rowlatt στην πόλη Αμριτσάρ κατέληξε σε λουτρό αίματος από τις βρετανικές δυνάμεις (Σφαγή του Αμριτσάρ). Ως αντίδραση στην απάνθρωπη αποικιοκρατική αυτή πράξη ο Μαχάτμα όρισε την 16η Απριλίου ημέρα νηστείας καιπροσευχής για τα θύματα της σφαγής. Το 1920 μετά την αποτυχία των Βρετανών να επανορθώσουν ο Γκάντι προώθησε

μίαν οργανωμένη εκστρατεία μη συνεργασίας. Παραιτήθηκαν οι Ινδοί κρατικοί αξιωματούχοι, οι πολίτες αρνούνταν τη συμμετοχή σε κρατικούς οργανισμούς και τα παιδιά αποχώρησαν από τα κρατικά σχολεία

Ο Μαχάτμα Γκάντι δολοφονήθηκε στο Νέο Δελχί στις 30 Ιανουαρίου 1948 από έναν εθνικιστή Ινδό ονόματι *Γκόντσε*.